

Motstånd och neutralisering. Kön, makt och professionalitet i arbetet med våld i nära relationer

TINA MATTSSON

Könsintegrerade verksamheter som tar emot kvinnor, män och barn med erfarenheter av våld i nära relationer blir allt vanligare. Artikeln belyser hur arbetet vid en sådan enhet sker i ett spänningsfält av våld, makt och kön som gör det svårt att synliggöra våld och kvinnors utsatthet.

Inledning

Kvinnoorganisationer har länge uppmärksammat mäns våld mot kvinnor och erbjudit kvinnor som utsatts för mäns våld hjälp, ofta med begränsat stöd från stat och kommun (Andersson & Lundberg 2001; Bylund 2008; Edwards 2002). Våld i nära relationer har dock successivt blivit en del av den allmänna politiska debatten, vilket bland annat inneburit att ansvaret för att ge utsatta kvinnor hjälp förskjutits (Enander, Holmberg & Lindgren 2013; Nilsson 2009; Wendt Höjer 2002). Socialtjänstlagen änd-

rades 1997 och socialnämnderna fick ett ökat ansvar för att kvinnor som utsatts för våld eller andra övergrepp i hemmet får stöd och hjälp (Prop 1997/98:55, s. 16). En konsekvens av detta är att det blivit vanligare att socialtjänstbaserade verksamheter arbetar med våld i nära relationer. De utvecklar ofta könsintegrerade enheter som tar emot kvinnor, män och barn som lever i relationer där det förekommer våld. Detta skiljer sig från hur ideellt drivna jourverksamheter tidigare arbetat med de som utsatts för eller utövade våld, vilket varit genom separerade verksamheter för kvinnor respektive män. Kritiken mot jourerna och deras arbetssätt har varit att de förstår våld på ett alltför begränsat sätt. Särskilt

Tina Mattsson är fil. dr i socialt arbete och verksam vid Socialhögskolan, Lunds universitet.

kvinnjourerna har kritiserats för att ensidigt utgå från tolkningar av kvinnor som våldsoffer och män som våldsutövare (Eduards 2002).

Att skapa verksamheter för alla som berörs i en våldsrelation kan innebära fördelar. Det gör det möjligt att arbeta med alla parter i en våldsrelation och det är tänkbart att de når målgrupper som inte skulle söka sig till könsseparerade verksamheter. Forskning har visat att separerade verksamheter, som gör en tydlig uppdelning mellan våldsutsatta och våldsutövare, kan få kvinnor och män att känna sig definierade som offer respektive förövare, något som gör att de kan värja sig från att söka hjälp (Dobash, Dobash, Cavanagh & Lewis 1999; Hearn 1998a, 1998b; Hydén 2002). Det är också möjligt att könsintegrerade verksamheter framstår som ett alternativ för de som upplevt våld i samkönade relationer. Samkönat våld tenderar att osynliggöras i könsseparerade verksamheter där gränsen mellan våldsutsatt och våldsutövare och mellan män och kvinnor ofta är tydliga; könsintegrerade verksamheter tenderar däremot att upplösa dem (jfr Holmberg, Stjernqvist, & Sörensen 2005).

Könsintegrerade verksamheter innebär utmaningar eftersom behov och erfarenheter hos den som utövar våld respektive blir utsatt för våld ofta är olika. Dobash, Dobash, Cavanagh och Lewis (1998) visar de skillnader som finns i kvinnors och mäns beskrivningar av mäns våld. Kvinnor beskriver t.ex. ofta detaljerat vad som initierat våldet, hur det sett ut och vilka skador det lett till. Män har svårare för att berätta och tenderar att förminska graden av våld (se även Cavanagh, Dobash, Dobash & Lewis

2001). Holmberg och Bender (1998) konstaterar exempelvis att bland män som söker sig till traditionella mansjourer pga. att de genomgår separationer, har hälften av dem använt våld i relationen. Det tenderar dock att vara för separationen och inte för våldet som männen söker hjälp. Gottzén (2012) visar hur män som misshandlat kvinnor de lever med har ett ambivalent förhållningsätt till våldet, något som leder till att de bortförklarar det på olika sätt (se även Dick 2004; Gottzén 2013; Hearn 1998a; Hydén 1995a, 1995b; Meyer, Vivian & O'Leary 1998; Wallace & Sela 2008). I könsintegrerade verksamheter aktualiseras dessa olika upplevelser och behov eftersom verksamheterna tar emot både våldsutsatta och våldsutövare, både kvinnor och män.

Olika sätt att förstå kön, makt och våld i nära relationer

Personal vid könsintegrerade verksamheter behöver förhålla sig till kvinnors och mäns olika upplevelser av våld. De kan ta utgångspunkt i olika perspektiv som tolkar våldsrelationen och kvinnors och mäns behov på olika sätt, något som gör att personalen riskerar att lägga mer eller mindre betydelse vid antingen kvinnans eller mannens upplevelser (Eriksson 2003; Hearn 1998a; Petersson 2006; Pringle 2006). Forskningen om våld utgår ifrån olika perspektiv och är splittrad i frågan om hur våld ska förstås (Nilsson 2009; Steen 2003). Även om övervägande delen av forskningen har feministiska perspektiv som utgångspunkt, finns förenklat en skiljelinje mellan

perspektiv som utgår från en strukturell förståelse och de som utgår från en mer relationell förståelse. Det strukturella feministiska perspektivet ger stor betydelse åt könsmaktsdimensionen och våldet som uttryck för mäns överordning och kvinnors underordning (Cavanagh, Dobash, Dobash & Lewis 2001; Lundgren, Heimer, Weststrand & Kalliokoski 2001; Pope & Stefansen 2006). Det relationella perspektivet lägger mindre vikt vid maktrelationen och intresserar sig istället för våld som resultat av konflikt mellan två parter. Det belyser hur våld utspelas mellan kvinnor och män, snarare än som utövat av män mot kvinnor (Archer 2002; Fergusson, Horwood & Ridder 2005; Graham-Kevan & Archer 2003). I Sverige kan arbeten av Lundgren respektive Hydén illustrera de olika perspektiven. Lundgren (2004) är intresserad av vad som gör att kvinnor stannar i våldsamma relationer och tar utgångspunkt i en förståelse av mäns våld som ett sätt att dominera och kontrollera kvinnor. Hon pratar om *våldets normaliseringsprocess* och menar att kvinnan som lever i en våldsrelation succesivt normaliserar våldet. I våldsrelationen sker en växling mellan våld och värme som skapar ett känslomässigt beroende av mannen hos kvinnan. I kombination med att hon även är isolerad med honom kommer gränsen mellan vad som är gott och ont att upplösas för henne. Hydén (1995a, 1995b) intresserar sig för hur kvinnans och mannens gemensamma tolkning av våldet skapas. Hon menar att strukturella perspektiv begränsas i en statisk förståelse av maktrelationen mellan kvinnor och män och utgår istället från ett feministiskt perspektiv som hon förenar med en

socialpsykologisk förståelse. Hydén menar att våld tenderar att genereras ur gräl. I grälet har kvinnan möjlighet till initiativ och handling, men när det övergår i våld blir hon begränsad av och offer i förhållande till mannens fysiska maktutövning. Efter våldet är båda ofta överrens om att våldet var en vad Hydén kallar *moraliskt tvivelaktig handling*. Kvinnan intar då en maktposition eftersom hon har skäl att lämna förhållandet. Om hon väljer att stanna skapar paret en gemensam berättelse av våldet som tonar ner de våldsamma inslagen. Kvinnan kan då även ta på sig ansvaret för våldet genom att exempelvis lyfta fram sin gnällighet som en anledning till mannens brist på kontroll.

Att prata om två olika perspektiv är en förenkling både vad gäller nationell och internationell forskning. Att lyfta fram de båda delvis motsägelsefulla ytterligheterna tydliggör dock vad spänningen handlar om, vilket är i vilken utsträckning den strukturella maktrelationen mellan kvinnor och män förstås som central för att förstå våldet eller inte. Båda förståelserna av våld har begränsningar och kan innebära risker i arbetet med våld. Medan en strukturell feministisk förståelse innebär en risk för en icke-flexibel syn på kvinnans utsatthet och mannens våldsutövning, innebär den mer relationella förståelsen en risk för att osynliggöra den maktobalans som finns i relationer där det förekommer våld. Johnson (1995, 2006) har dock påpekat att båda perspektiven har något angeläget att säga om våld. Han menar att deras olika betoning på makt och kontroll har med deras empiriska utgångspunkter att göra. Forskning som utgått från strukturella perspek-

tiv baseras ofta på data från myndigheter där våld som är relaterat till makt och kontroll är överrepresenterat. Detta våld utövas ofta av män som vill kontrollera och ha makt över de kvinnor de lever med, det är våldsamt och kontrollerande. Forskning som utgår från relationella perspektiv baseras oftare på surveystudier baserade på ett representativt självrapporterat material. Här finns en överrepresentation av ett relationsvåld som sker på mer jämlika villkor, ett våld som sällan når myndigheter och därför inte finns i myndighetsmaterial. Däremot är makt- och kontrollrelaterat våld underrepresenterat eftersom sådant våld sällan självrapporteras (Johnson 2006).

Motsättningarna mellan strukturella feministiska perspektiv och de förklaringsmodeller som betonar relationella perspektiv bidrar till den förståelse som artikeln utgått ifrån, vilket är att våld i nära relationer kan ta sig olika former samt tolkas på olika sätt. Artikelns syfte är att undersöka hur socialarbetare i en könsintegrerad verksamhet använder olika perspektiv för att förstå och arbeta med våld i nära relationer. Min ambition är att bidra med kunskap om hur arbetet påverkas av att personalen möter både våldsutsattas och våldsutövares olika upplevelser av våld.

Material och tillvägagångssätt

Artikeln baseras på ett empiriskt material från en utvärdering som gjordes vid en socialtjänstbaserad enhet som arbetar med våld i nära relationer. Den studerade enheten utgör ett empiriskt case av en ny form av verksamhet inom socialtjänsten (jfr

Yin 2007, s. 31). Målet har varit att ge en komplex förståelse av den studerade verksamheten genom ett empiriskt material som består av intervjuer med personal och observationer från verksamhetens vardag (Denzin & Lincoln 2013; Hesse-Biber & Leavy 2011; Yin 2007).

Den studerade verksamheten är både representativ och unik för den typ av verksamhet som artikeln belyser. Verksamheten representerar en vanlig form av könsintegrerad enhet som tar emot kvinnor, män och barn som utsatts för eller utövat våld och som erbjuder behovsanpassade och kompletterande insatser för samtliga parter. Det är också vanligt att dessa enheter precis som den studerade verksamheten erbjuder både individuella och gruppbaserade behandlingsformer och att dessa kombineras i förhållande till varje individ. Man använder olika metodredskap för att bedöma risk och kartlägga våld.¹ Personalgrupperna är ofta könsblandade med olika kompetenser. Vid den studerade verksamheter bestod personalgruppen av två män och sex kvinnor. Alla var socionomer eller motsvarande och hade flera påbyggnadsutbildningar och lång yrkeserfarenhet. Professionellt representerade de olika kompetenser: tre av dem, två män och en kvinna, var legitimerade familjeterapeuter och systemteoretiker, övriga fem var socionomer med varierande vidareutbildningar. Utmärkande för verksamheten var att den var nystartad och att den inte organiserats

1 Centrala bedömningsinstrument vid den studerade enheten var ex. ABUSE-index, Sara samt olika kartläggningsinstrument från bland annat Socialstyrelsen.

genom en sammanslagning av tidigare köns-separerade verksamheter (vilket är förhållandevis vanligt).

Observationer har gjorts genom nedslag i verksamheten vid sju tillfällen under ett års tid. Sammanlagt har ca fyra veckor spenderats vid verksamheten. Observationer har gjorts i olika sammanhang där ärenden och verksamheten diskuterats, som vid morgonmöten, handledning och utvecklingsdagar. Observationerna har gett kunskap om hur personalen förstår och arbetar med våld i praktiken. En begränsning är att av etiska skäl har observationer inte gjorts av behandlingsarbetet med klienter. Hur personalen använder olika perspektiv i det direkta mötet med klienter studeras alltså inte.

Alla i personalgruppen har intervjuats individuellt och alla utom enhetschefen har deltagit i gruppintervjuer. Totalt har tolv semi-strukturerade intervjuer genomförts; åtta individuella och fyra i grupp. De individuella intervjuerna har varit tematiserade och handlat om personalens arbets-sätt. De har gett kunskap om personalens förståelse av våld och deras erfarenheter av utformningen av stöd- och behandlingsarbetet. Teman som fokuserades var verksamhetens startskede, kartläggningsarbete och metoder, gruppbehandling samt individuell behandling. Intervjuerna gav en bild av de intervjuades uppfattningar om användbarheten av olika perspektiv. Gruppintervjuer gjordes i två omgångar i grupper om 2-3 personer. Dessa intervjuer utgick ifrån teman som genererats genom de individuella intervjuerna och observationerna: in-nebörden av generalist och specialist i socialt behandlingsarbete samt betydelsen av kön i arbetet med våld i nära relationer. Grupp-

intervjuerna skapade en dialog mellan deltagarna och gav ytterligare infallsvinklar i förhållande till observationerna och de individuella intervjuerna (Hesse-Biber & Leavy 2011, s. 99ff, 163ff).

Analysarbetet har skett genom en pendling mellan empiri och teori. Arbetet började med att materialet lästes systematiskt för att identifiera vilka olika perspektiv på våld personalen gav uttryck för, hur de artikulera dem och hur de användes i förståelsen av klienternas berättelser och i behandlingsinsatser. Här söktes även efter kopplingar mellan personalens förståelser och hur de agerar i konkreta ärenden. De mönster som framträdde visade spänningar mellan å ena sidan kön och å andra sidan kunskaps- och objektivitetsanspråk. Teorier som kunde förklara dessa aspekter söktes parallellt med att materialet lästes och lästes om, vilket gjorde att teorin och det empiriska materialet kunde prövas i förhållande till varandra (Hesse-Bieber & Leavy 2011, s. 302ff).

Styrkan i studiens kvalitativa ansats är den omfattande informationen om caset och närheten till personalen, vilket ger kunskap om hur arbetet vid en enhet för våld i nära relationer kan utvecklas. Metodens svaghet är att empiriska resultat från ett case har begränsade generaliseringsmöjligheter. Genom att resultaten analyserats med hjälp av teorier och forskning ges de dock relevans och kan lägga en grund för analys av liknande verksamheter. Detta har också bekräftats när studien presenterats för motsvarande enheter där personal uttryckt igenkännande för dess resultat (Alvesson & Deetz 2000, s. 81ff; Hesse-Bieber & Leavy 2011, s. 54).

För att stärka analysens tillförlitlighet har resultaten seminariebehandlats samt diskuterats med personalen vid den studerade enheten. Vid Enheten kände alla i personalgruppen igen sig i de empiriska beskrivningarna och de flesta, men inte alla, delade också min analys. Min ambition har varit att vara empiriskt lyhörd och att göra materialet rättvisa, för att bidra med nya förståelser och kunskaper är det samtidigt min uppgift som forskare att tolka materialet, en tolkning personalen inte nödvändigtvis måste dela (Mulinari 1999). Jag har velat vara öppen för materialet och personalens synpunkter och därför försökt undvika att styras av en given teoretisk förståelse genom att söka teoretiska förklaringar parallellt med att materialet bearbetats. Analysen ska dock förstås som en tolkning, snarare än en återberättelse, av det empiriska materialet (Alvesson & Deetz 2000, s. 127ff; Hesse-Bieber & Leavy 2011, s. 308ff).

Etiska överväganden

Empiriinsamlingen och hanteringen av det empiriska materialet har följt Vetenskapsrådets riktlinjer för god forskningssed. Personalen vid den studerade enheten har informerats om studiens syfte, om konfidentialitet, att det är frivilligt att delta samt möjligt att avbryta deltagandet. Studiens resultat har återkopplats till personalen som getts möjlighet att ge synpunkter på användningen och tolkningen av empirin. Då känsliga personuppgifter inte hanterats har studien inte krävt etisk prövning. Ett etiskt övervägande var att inte delta

i behandlingsmoment som inkluderade klienter för att undvika att störa klienter eller behandlingsrelationer. Den studerade enheten och intervjupersonerna har anonymiserats. Ärenden som återges är avidentifierade och detaljer som inte har betydelse för analysen har förändrats. I förhållande till de intervjuer som används tydliggörs intervjupersonernas yrkestitel och kön eftersom dessa spelar roll för hur personalen förstår våld i nära relationer.

Teoretisk förståelseram

Vid den studerande verksamheten uppstår spänningar mellan olika sätt att förstå våld i nära relationer. Analysen tar därför sin utgångspunkt i en förståelse av kunskap som en arena för kamp om tolkningsföreträde, där olika perspektiv och tolkningar kan komma i konflikt (Haraway 1992; Harding 1991; Kalman 2006). Vad som som uppfattas som kunskap är relaterad till maktrelationen mellan kvinnor och män och kunskap om kvinnors erfarenheter tenderar att ges mindre legitimitet och trovärdighet. Kvinnor och män kan även förstå kunskap på olika sätt eftersom deras under- respektiver överordnade maktpositioner påverkar deras tolkningar (Eduards 2002; Haraway 1992; Harding 1991; Hearn 1998a). Kvinnors underordnade position kan ge dem centrala erfarenheter för att förstå våld, men underordningen gör också att det kan vara svårt för deras tolkningar att vinna gehör (Hearn 1998a, s. 204ff). Dessa processer återspeglas i det sociala arbetets organisationer och mellan professioner. Även om kvinnor är i majoritet i dessa organisationer kan

mäns tolkningar tillskrivas mer trovärdighet. Män kan därmed på ett annat sätt än kvinnor göra professionella anspråk (Acker 1990; Hearn 1998a; Mattsson 2005; Pringel 2006).

Resultat

Motstånd mot en strukturell förståelse

En central utgångspunkt för personalgruppen vid den aktuella enheten var att våld och våldsrelationer var komplexa företeelser. I intervjuerna beskrev alla i personalen hur de utgick ifrån att våld kan vara fysiskt, psykiskt och materiellt och att både kvinnor och män kan utöva och vara utsatta för våld. De betonade även betydelsen av att arbeta med alla parter i en våldsrelation och underströk vikten av att arbeta med män. De tog enhetligt avstånd mot att endast arbeta med kvinnor och barn, vilket de menade att kvinnoorganisationer och även socialtjänsten tidigare gjort. De påtalade att detta inneburit att mäns behov av hjälp både i förhållande till ett våldsamt beteende men också i förhållande till egna erfarenheter av att ha utsatts för våld, därmed ofta osynliggjorts.

När personalen pratade om hur våld kan förstås gav de uttryck för en tveksamhet mot att använda strukturella feministiskaperspektiv. I både intervjuer och under mina observationer beskrev de det som ensidigt i tolkningen av kvinnor som våldsutsatta och män som våldsutövare. Inom personalgruppen fanns dock variationer mellan hur de förhöll sig till perspektivet.

En intervjuperson tog till exempel tydligt avstånd från dem eftersom:

... [de] gör en person till förövare och en till offer. Och så ser det inte ut för min del... (familjeterapeut, man 1)

Intervjupersonen berättade att det våld han mötte i arbetet på Enheten var ett relationellt våld där par hade svårt att hantera konflikter, vilket han menade inte kunde förstås genom en enkel uppdelning mellan offer och förövare.

Alla var inte lika kritiska mot strukturella feministiska perspektiv. Några påtalade i intervjuerna att strukturella perspektiv kunde vara användbara i verksamheten. De var dock ambivalenta till dem och ett intervjuuttalande ger exempel på hur flera i personalgruppen balanserade mellan att å ena sidan använda sig av ett strukturellt feministiskt perspektiv samtidigt som de å andra sidan värjde sig mot det:

Jag definierar vårt samhälle som ett patriarkat, det gör jag, och att kvinnor är mer utsatta i många olika situationer /.../. Men det är ju på generell nivå, varje enskilt fall är ju naturligtvis inte så, kvinnor utövar också våld /.../ Det är ett fåtal män som använder sig av våld och då talar vi om mycket mer fysiskt våld [än när kvinnor utövar våld] /.../ Kvinnorna och barnen är ofta de som varit utsatta på något sätt och männen är de som utsatt... (socialrådgivare, kvinna 1)

Intervjupersonen gjorde en skillnad mellan kvinnors och mäns utsatthet för och användning av våld, både i omfattning och i

konsekvenser. Detta kan tolkas som att hon kombinerar förståelsen av att både kvinnor och män kan vara offer och förövare, med strukturella feministiska perspektiv som synliggör kvinnors utsatthet för mäns våld. Hennes sätt att understryka att få män använder våld och att även kvinnor kan utöva våld, kan förstås som ett sätt att balansera upp det som personalen uppfattade som perspektivets ensidiga förståelse av kvinnor som våldsutsatta och män som våldsutövare. Alla som använde perspektivet gjorde liknande balansgångar.

Personalgruppens förståelser av vilka perspektiv som var användbara kan ställas i relation till de ärenden som aktualiserades vid Enheten. Observationsmaterial och statistik från verksamheten ger en bild av hur våldet varierade i olika ärenden och omfattande både fysiskt, psykiskt, materiellt och latent våld (jfr Isdal 2008). Kvinnor och barn var ofta våldsutsatta och männen var ofta våldsutövare. Det var även vanligt att kvinnor utövade våld mot sina barn. Under den period arbetet vid Enheten observerades pratade personalen vid ett tillfälle om ett ärende där våldet kunde förstås som relaterat till en hög konfliktnivå. Däremot förekom inget ärende där kvinnor utsatt män för våld och personalen underströk i intervjuerna att de inte hade något sådant ärende. De ärenden som var aktuella vid Enheten stämmer dock väl överrens med den statistik som finns om våld i nära relationer. Den visar att våld kan utövas av både kvinnor och män, men att mäns våld mot kvinnor är både allvarigare och mer omfattande (Brottsförebyggande rådet 2009; Dobash, Dobash, Cavanagh & Lewis 1998; Johnson 2006; SCB 2012; SOU 2004:121).

Jag tolkar personalgruppens motstånd inför att använda strukturella feministiska perspektiv som relaterad till ambitionen att arbeta med alla målgrupper. När personalen ville betona att både kvinnor och män kan utöva och utsättas för våld gavs perspektiv som synliggör kvinnors utsatthet och mäns våld begränsad legitimitet (jfr Eduards 2002; Hearn 1998a; Pringel 2006). Detta förstår jag som att det därmed blev svårt för personalen att förhålla sig till den våldsverklighet som omgav dem. Under mina observationer och intervjuer pratade de ofta om att våld kan utövas av och mot både män och kvinnor, de talade däremot inte om den överrepresentation av mäns våld som fanns i deras ärenden eller att denna stämmer överrens med den bild av våld i nära relationer som forskningen ger.

Våldet tappas bort

Personalens olika förhållningssätt till feministiska strukturella perspektiv gjorde att de gjorde olika bedömningar av och att de hade svårt att synliggöra våld. Under mina observationer vid Enheten blev det tydligt att det hände att våldet i olika ärenden "tappades bort", som personalen ibland uttryckte det när de diskuterade arbetet. En ärendediskussion från ett av observationstillfällena kan ge exempel på att våldet kom i skymundan. Diskussionen startade när en av familjeterapeuterna redogjorde för ett nytt ärende som han bedömde var lämpligt för parbehandling. Han berättade att han hade träffat ett par som beskrivit hur de bråkade våldsamt och att mannen var den av dem som hade hetsigast humör.

Det hade hänt att mannen slagit sönder saker och att han tryckt upp kvinnan mot väggen. Någon enstaka gång hade han också slagit henne. Terapeuten som redogjorde för ärendet berättade att han genom parets gemensamma berättelse gjorde bedömningen att våldsnivån i relationen var låg. Han bedömde därför att han inte behövde prata med dem var för sig utan hade frångått en arbetsprincip som fanns och som innebar att båda parter alltid skulle ges möjlighet att enskilt ge sin berättelse om relationen och våldet. Flera av kvinnorna i personalgruppen reagerade på att paret inte separerats. En av dem var särskilt tveksam till kollegans bedömning eftersom hon tidigare pratat med kvinnan i telefon. Kvinnan hade då varit mycket rädd och hade berättat att hon ville lämna mannen. Hon hade även sagt att hon hade svårt att prata om hur hon upplevde deras relation när mannen var närvarande. Denna del i berättelsen, baserad på kvinnans upplevelse, saknades i kollegans bedömning, något kvinnorna i personalgruppen uppfattade som en konsekvens av att risken för våld inte tagits på allvar och att kvinnan därmed inte getts möjlighet att prata utan mannens närvaro.

Ytterligare en ärendediskussion kan belysa de olika förståelser av våld som fanns i personalgruppen och hur de resulterade i att personalen gjorde olika bedömningar. Ärendet aktualiserades av enhetschefen vid ett morgonmöte och frågan gruppen stod inför var hur de skulle initiera ärendet. Kvinnan i ärendet hade berättat att hennes man hotat henne med pistol samtidigt som hon haft deras gemensamma barn i famnen. Problemet för personalen var att kvin-

nan senare tagit tillbaka denna berättelse, varför de diskuterade hur de skulle förhålla sig till våldet. Kvinnorna i arbetsgruppen argumenterade för att ärendet skulle initieras med utgångspunkt i att det fanns risk för våld, eftersom det är vanligt att kvinnor neutraliserar det våld de utsatts för (jfr Nylén 2008). De menade att först efter den eventuella förekomsten av våld utretts skulle en mer specifik insats planeras. En av männen i personalgruppen menade däremot att eftersom kvinnan tagit tillbaka sin berättelse skulle de bortse från den och utgå ifrån att våldsnivån var låg.

Exemplen ovan visar hur kvinnors situation och erfarenheter riskerar att osynliggöras i arbetet med våld i nära relationer. Forskare har visat att våld i nära relationer är en laddad fråga och att den är särskilt svår att hantera om mäns våldsutövning (och inte bara kvinnors utsatthet) blir synlig, detta eftersom maktrelationen mellan kvinnor och män och särskilt mäns maktposition och maktutövning blir påtaglig (ex. Eduards 2002; Pringel 2006; Wendt Höjer 2002). Enhetens arbete kan utifrån detta förstås som svårt eftersom det inkluderade alla målgrupper och därmed påtagligt synliggjorde män som våldsutövare och kvinnor som utsatta för deras våld. Denna spänning gjorde, i kombination med personalens tveksamhet till strukturella feministiska perspektiv, att våldet tappades bort och att kvinnors utsatthet osynliggjordes.

Synliggjorda män och neutraliserat våld

Vid flera observationstillfällen lyfte per-

sonalen fram mäns erfarenheter för att synliggöra att våldet kunde förstås och beskrivas på andra sätt än utifrån kvinnors erfarenheter. När mäns berättelser om våld vid dessa tillfällen synliggjordes kan det tolkas som att fokus i ärendena flyttades från det våld som männen utövade till andra aspekter, till exempelvis männens utsatthet, behov och rättigheter. Ett exempel som kan illustrera detta är hur en kvinna med två barn bemöttes när hon sökte stöd vid Enheten. Personalen diskuterade ärendet vid några av de möten som observerades. Två kvinnor från personalgruppen hade träffat kvinnan, som berättat att hon levde med en man som var mycket aggressiv, han kastade saker och skrek åt henne, även inför barnen som var rädda. Det framkom av deras berättelse att kvinnan berättat att han blivit allt mer aggressiv och att hon var rädd för att han skulle använda fysiskt våld. Hon vågade inte återvända hem och erbjöds en jourlägenhet. Medan kvinnan väntade diskuterade personalen situationen. En av männen hade då menat att det inte var en hög grad av våld och att även mannen borde erbjudas stöd. Personalen frågade kvinnan om de fick ta kontakt med mannen, vilket hon gav tillåtelse till. När mannen inte svarade i telefon lämnade de ett meddelande på hans telefonsvarare. Personalen hade senare varit med då mannen ringt kvinnan och var arg och hotfull på telefon. Någon dag senare hade kvinnan flyttat tillbaka till mannen, ett återvändande som kvinnorna i personalgruppen vid ett möte beskrev som ovanligt för någon som visat sådan stark rädsla.

När personalen valde att kontakta mannen frångick de den riskbedömning

som först gjorts och som resulterat i att erbjuda kvinnan skydd. Jag tolkar detta som att det genom detta beslut skedde en förskjutning från stöd till henne, till stöd till honom och parrelationen. Personalen tycktes i denna andra bedömning bortse från den kunskap som finns om att kvinnor ofta underdriver förekomsten av våld (Brykczynski, Crane, Medina & Pedraza 2011; Nylén 2008, s. 203;).

Ytterligare ett exempel som visar hur mannen som våldsutövare kan omförhandlas är från ett observerat möte då personalen presenterade verksamheten för en annan enhet. Mötet var avslappnat och personalen utbytte erfarenheter från sina respektive verksamheter. Samtalet övergick snabbt till att fokusera Enhetens arbete med män och en av männen berättade om utgångspunkterna för männens gruppbehandling. Han förklarade att den gemensamma nämnaren för männen var att de använt våld, men betonade att männen i de allra flesta fall hade utsatts för våld i samma relation. Han berättade att de i behandlingen bland annat arbetade med männens erfarenheter av våld och hur våldet sett ut. I förbifarten förtydligande han vilka frågor han menade att de arbetade med: "Hur ska man hantera våldet och hur ska man hantera en gnällig kvinna därhemma? Hur kan man sätta gränser för sig själv och sitt humör?".

Detta förstår jag som att det vid detta tillfälle skedde flera omförhandlingar som är relaterade till våld och kön. Verksamheten omförhandlades från att handla om ett arbete med alla målgrupper, till att enbart fokusera arbetet med män eftersom arbetet med kvinnor och barn aldrig presentera-

des. Även ansvaret för våld omförhandlades och försköts från män som misshandlat till kvinnor som blivit misshandlade, genom att kvinnors gnällighet lyftes in i berättelsen som en indirekt förklaring till varför männen behövde hantera sitt humör.

Det är viktigt att understryka att män kan ha varit utsatta för våld från sina föräldrar eller från kvinnor eller män de levt med. Detta är aspekter som måste uppmärksammas i förståelsen av mäns våldsutövning och våld i nära relationer (Hearn 1998a; Isdal 2008). Det som jag vill uppmärksamma här är dock att synliggörandet av männens potentiella utsatthet innebar att personalen framställde dem på ett sätt som neutraliserade våldet. Pringel (2006) har visat hur socialarbetare undviker att prata om mäns våld mot kvinnor genom att istället betona mäns potentiella utsatthet för våld, något som också innebär att den kunskap som finns om våld i nära relationer ignoreras (s. 29; se även Eriksson 2003; Hearn 1998a). Personalen vid den studerade Enheten tenderade på ett liknande sätt att lyfta fram mäns potentiella utsatthet för våld snarare än att prata om kvinnors utsatthet eller om det våld männen utsatt kvinnor för. I praktiken innebar detta att män och mäns utsatthet synliggjordes medan kvinnors utsatthet för mäns våld osynliggjordes.

Otrygga kvinnor och professionella män

I intervjuer och observationer blev det tydligt att kvinnorna och männen i personalgruppen förhöll sig på olika sätt till

strukturella feministiska perspektiv och att det fanns en skillnad i hur de upplevde att våldet synlig- och osynliggjordes. Det var i första hand kvinnorna som i intervjuer gav uttryck för att strukturella feministiska perspektiv var användbara, även om de alltid gjorde det genom att kombinera dem med relationella förståelser. Kvinnorna kunde också vid olika möten påtala att de tyckte att de som personalgrupp hade svårt att hantera våldsproblematiken i olika ärenden. Ett exempel på detta var när personalgruppen vid flera tillfällen under observationerna diskuterade byte av ärendehandledare. I dessa diskussioner påtalade kvinnorna att den handledare de hade saknade erfarenhet av våldsproblematik och sällan kunde hjälpa dem i olika ärenden. Männen delade inte kvinnornas uppfattning utan tyckte tvärt om att handledaren var bra just eftersom han inte fokuserade på våld. I en av dessa diskussioner konstaterade exempelvis en av männen att:

Det är roligt med [handledarens namn] som handledare eftersom han inte handleder på traditionellt sätt i förhållande till våld, han talar mer om relationerna (familjeterapeut, man 2, observationsanteckning)

Kvinnorna och männen hade således inte bara olika upplevelse av om de synliggjorde våldet eller inte, utan också om hur central våldsproblematiken skulle vara i ärendediskussioner, handledning och behandlingsinsatser. Detta visade sig på fler sätt under observationerna, exempelvis genom att medan kvinnorna påtalade betydelsen av att synliggöra våld genom gemensamma ärendediskussioner, hände det vid

flera tillfällen att männen inte deltog vid ärendemöten där just våldsproblematiken belystes, detta trots att de gemensamma ärendebedömningarna var en grundläggande arbetsrutin. Männen kunde även under möten berätta att de inte använde de metodredskap som fanns för att bedöma våldets omfattning och risken för våld eftersom de tyckte att dessa tog mycket tid i anspråk, eller som i exemplet ovan, att redskapen eller handledning riskerade att fokusera våld på bekostnad av annat.

Att kvinnorna var angelägna om att uppmärksamma våld kan förstås som att de genom sin underordnade maktposition hade en förståelse för vad det innebär att som kvinna vara utsatt för våld, men också att arbeta med problematiken (jfr Hearn 1998a, s. 205). Betydelsen av könsaspekten i personalgruppens olika uppfattningar var dock ingenting som personalen diskuterade vid de tillfällen som observerades. Männen gav dock uttryck för en förståelse av problematiken under observationerna och i intervjuer, och de menade då att skillnaden mellan deras och kvinnornas förståelser hade med deras olika kompetenser att göra. Som systemterapeuter ville männen använda sig av relationella och systemteoretiska förståelser av våldsrelationer och de ansåg att våldet oftast berodde på båda parterna i en relation. Med denna utgångspunkt var det viktigt för dem att förstå och arbeta med våldet som ett resultat av ett samspel mellan två parter. De kunde också hävda att de utifrån sin terapeutiska och systemteoretiska kompetens kunde bedöma våld och konflikter i en relation, och att de därför inte behövde metodredskap eller arbetsrutiner.

Ett exempel på dessa resonemang är hur en av männen resonerade i den ärendediskussion som lyftes fram tidigare, där han frångått arbetsrutinen att separera kvinnor och män för att höra bådadas enskilda berättelser. När kvinnorna då påtalade att det var viktigt att höra kvinnans berättelse enskilt, argumenterade mannen för att han utifrån sin professionella kompetens kunde göra en bedömning utan att skilja paret åt.

Männen kunde i intervjuer och ärendediskussioner som observerades argumentera för att de som terapeuter var neutrala och objektiva i sitt sätt att förstå våld, varför de hävdade att de kunde arbeta utan kollegors insyn och utan metodredskap. Kvinnorna underströk då ofta att de alla, oavsett professionell kompetens, alltid riskerade att osynliggöra eller feltolka våld. De såg det därför som viktigt att använda de metodredskap som fanns och att diskutera ärenden i personalgruppen. Kvinnorna hävdade att de genom att göra det skulle hjälpa varandra att beakta både mäns, kvinnors och barns erfarenheter och behov. När kvinnorna på detta sätt uppmärksammade våld och betydelsen av att använda redskap för att synliggöra våld, kunde männen förstå det som en form av kompetensfråga, och tolka det som att kvinnorna var professionellt "osäkra". Detta blev tydligast i en av intervjuerna där en av männen kommenterade hur kvinnorna underströk betydelsen av att göra riskbedömningar och ha gemensamma ärendediskussioner. Han menade att detta var ett resultat av deras rädsla och bristande kompetens:

... de [kvinnorna] som är räddast och som gapar högst om säkerhet vinner. Det är

nackdelen med att vi är olika och att vi har olika erfarenheter, bakgrund och utbildningar (familjeterapeut, man 1).

Citatet kan förstås som ett exempel på hur talet om kompetens blev ett sätt att göra kunskapsanspråk och hävda sin syn på hur våld skulle förstås och behandlas (jfr Hearn 1998a). I personalgruppens olika förståelser av våld och i förhållande till vem som tog sig tolkningsföreträde återspeglas att männen kunde inta en maktposition både genom sina positioner som män och i egenskap av att vara familjeterapeuter. De var formellt mer välutbildade än kvinnorna och deras köns- och utbildningsmässiga status i kombination med att de förenades i ett gemensamt systemteoretiskt synsätt gjorde dem starka att hävda sina tolkningar. Med denna utgångspunkt kunde de förstå kvinnornas tolkningar av våld som tecken på bristande kompetens och professionell otrygghet, snarare än som professionella förhållningssätt. Detta trots att kvinnornas tolkningar var mer samstämmiga med den forskning som finns om kvinnors utsatthet och våld i nära relationer. Kvinnorna saknade motsvarande status eftersom de var kvinnor och eftersom deras utbildningar inte bar samma status som männens (jfr Hearn 1998a). Kvinnorna var dessutom splittrade som grupp eftersom de saknade en gemensam teoretisk grund i sina förståelser av våld, något som bidrog till att det var svårt för dem att hävda sina tolkningar. Personalgruppen hamnade utifrån dessa spänningar i en situation där kvinnorna försökte synliggöra kvinnors utsatthet och mäns våld och där männen många gånger legitimerade ett osynliggörande av desamma.

Avslutande diskussion

Artikeln syfte har varit att undersöka hur socialarbetare i en könsintegrerad verksamhet använder olika perspektiv för att förstå våld i nära relationer. Analysen av materialet visar att vid den studerande verksamheten sker en neutralisering och ett osynliggörande av våld. I sin utgångspunkt har personalen en ambition att arbeta med kvinnor, män och barn, något som kräver ett förhållningssätt som är öppet inför att våld kan ta sig många olika former. Personalgruppen visade en tvekan inför strukturella feministiska tolkningar av våld eftersom de uppfattade dem som ensidiga i förståelsen av kvinnor som våldsutsatta och män som våldsutövare.

De var delvis splittrade i förhållande till hur våldet skulle förstås. Männen, som var systemteoretiker, förespråkade relationella perspektiv, kvinnorna var socialrådgivare och kombinerade relationella perspektiv med strukturella feministiska perspektiv. Genom att förstå den systemteoretiska kompetensen som objektiv, kunde männen legitimera sina förståelser av våldet, medan kvinnorna definierades som mindre kunliga och professionella. När personalen i det konkreta arbetet undvek strukturella feministiska perspektiv och lutade sig mot mer relationella förståelse tenderade de att osynliggöra mäns våld och kvinnors och barns utsatthet för detta våld.

Personalens olika förhållningssätt till hur våld skulle förstås och deras svårighet att hålla våldet i fokus i olika ärenden kan tolkas i förhållande till två interagerande maktdynamiker; en som handlar om kön,

makt och våld och en som handlar om kön, makt och föreställningar om objektivitet i professionellt behandlingsarbete. Flera forskare har visat hur frågan om kön och våld är laddad, något som påverkar hur våld i nära relationer förstås. Mäns våld aktualiserar frågor om mäns överordning och maktutövning. Att tala om och synliggöra mäns våld mot kvinnor innebär inte bara att synliggöra de män som utövar makt i form av våld, utan även att synliggöra den maktposition som män som grupp har (Colarossi 2005; Eriksson 2003; Hearn 1998a; Pringel 2006; Wendt Höjer 2002). Våld utgör en särskilt laddad jämställdhetsfråga eftersom den aktualiserar områden som är privata och intima. Eduards (2002) menar att våld aktualiserar en närhet till konkreta vardagsrelationer, något som skapar en besvärande känsla av att inte bara de män som utövat våld, utan alla män, är ansvariga för det. Andra jämställdhetsfrågor, relaterade till exempelvis ekonomiska eller medborgerliga rättigheter, är lättare att förpassa från det privata till "strukturer" som är långt ifrån vardagsrelationen mellan kvinnor och män, något som befriar den enskilda mannen från ansvaret för dem (Eduards 2002; s. 103ff). När strukturella feministiska förståelser av våld användes vid Enheten, synliggjordes alltså mäns ansvar för våld på två nivåer, dels på den konkreta nivån där de män som utövat ett reellt våld mot de kvinnor de levte med gjordes ansvariga, men också på en indirekt nivå där även män som inte utövat våld blev synliga som del i en maktstruktur där de är överordnade. Det är möjligt att de laddningar Eduards pekar på blir extra starka vid en könsintegrerad enhet. Här skapas laddningar både genom

att våldsutsatta och våldsutövare möts inom en och samma verksamhet, och genom att den indirekta nivån aktualiseras mellan kvinnorna och männen i personalgruppen.

Den andra maktrelationen som vävs in i dynamiken kring kön, makt och våld handlar om föreställningar om en professionell objektivitet i behandlingsarbete. Personalen upplevde subjektivitet och brist på neutralitet i strukturella feministiska tolkningar som de menade både osynliggör och ger en felaktig bild av män och våld. På motsvarande sätt förmedlade personalgruppen en bild av kvinnorna i personalgruppen som subjektiva och otrygga, dvs. som icke neutrala, när de påtalade kvinnornas utsatthet i förhållande till männen vars våld de utsatts för. Männen i personalgruppen som förstod våldet i relationella termer och som ofta talade om mäns utsatthet, förstods inte på motsvarande sätt som subjektiva eller partiska trots att de tydligt intog mäns perspektiv och osynliggjorde kvinnors upplevelser. Personalen lutade sig här mot (och begränsades av) föreställningar om den terapeutiska rollen som neutral och om mäns objektivitet och kvinnors subjektivitet. Terapeuter förväntas lyssna på de berättelser som klienter berättar utan att döma eller ta ställning. Dessa ideal kunde personalen lätt förena med föreställningar om mäns objektivitet. Det var däremot svårare för dem att länka dem till feministiska förståelser av våld eftersom dessa uppfattades som subjektiva och partiska (Eduards 2002; Hearn 1998a). Den terapeutiska rollens objektivitet har problematiserats. Burck och Daniel (1995) har påpekat att neutralitet i arbetet med våld i nära relationer aldrig gynnar den utsatta parten. Att

ensidigt luta sig mot "neutrala" perspektiv i en verksamhet som hanterar våld i nära relationer kan vara problematiskt eftersom våldet riskerar att just neutraliseras och osynliggöras (s. 63).

Den studerade verksamheten utgör utifrån sina specifika förutsättningar ett exempel på hur makt, kön och våld kan påverka arbetet med våld i nära relationer. Den maktdynamik som aktualiseras mellan kvinnorna och männen och mellan olika professionella kompetenser vid den studerade verksamheten bör förstås som ett exempel på hur dessa maktrelationer kan yttra sig (Eduards 2002; Hearn 1998a). Studien visar att det behövs teorier som förmår uppmärksamma och erkänna maktrelationer mellan kvinnor och män och som samtidigt kan hantera både komplexitet och relationella perspektiv för att hantera de utmaningar som skapas i en könsintegrerad verksamhet. Här är strukturella feministiska förståelser av våld angelägna eftersom de kan utmana de neutraliserande processer som finns kring mäns våld mot kvin-

nor (Burck & Daniel 1995; Chodorow 1989; Goldner, Penn, Scheinberg & Walker 1995). Det var när personalen släppte feministiska förståelser av och kunskaper om våld som de osynliggjorde kvinnors utsatthet.

Det krävs även en problematiserad förståelse av innebörden av den professionella rollens objektivitet, så att tanken om objektivitet inte leder till att kvinnor osynliggörs och att mäns våld neutraliseras. Hearn (1998a) menar att uppmärksammandet av män i våldsrelationer inte får förminska eller osynliggöra kvinnors erfarenheter och utsatthet. Han understryker att arbetet med män som utövar våld ska rikta fokus mot problemet, nämligen mot män som den vanligaste utövaren av våld mot kvinnor och barn. Det är viktigt att uppmärksamma att personalen vid den studerade enheten lyckades med detta när de höll fast vid frågan om våld och uppmärksammade de utmaningar de stod inför i sitt arbete. Detta skedde när de förmådde integrera strukturella feministiska perspektiv med relationella perspektiv.

Referenser

- Acker, Joan (1990) Hierarchies, Jobs, Bodies: A Theory of Gendered Organizations. *Gender and Society*, vol. 4, ss. 139-158.
- Alvesson, Mats & Deetz, Stanley (2000) *Kritisk samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, Berit & Lundberg, Magnus (2001) Kvinnomisshandel som kunskapsfält – att definiera, förklara och hantera ett socialt problem. I Åkerström, M. & Sahlin, I. (red.) *Det motspänstiga offret*. Lund: Studentlitteratur.
- Archer, John (2002) Sex differences in physically aggressive acts between heterosexual partners. A meta-analytic review. *Aggression and Violent Behavior*, vol. 7, ss. 313-351.
- Brottsförebyggande rådet (2009) *Våld mot kvinnor och män i nära relationer: Våldets karaktär och offrens erfarenheter av kontakter med rättsväsendet*. Rapport 2009:12. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brykczynski, Karen A, Crane, Patricia, Medina, Cindy K & Pedraza, Dora (2011) Intimate part-

- ner violence: Advanced practice nurses clinical stories of success and challenge. *Journal of the American Academy of Nurse Practitioners*, vol. 23, ss. 143-152.
- Burck, Charlotte & Daniel, Gwyn (1995) *Gender and family therapy*. London: Karnac books.
- Bylund, Ida (2008) Frivilligorganisationers arbete. I Heimer, G. & Sandberg, D. (red.) *Väldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar*. Lunds. Studentlitteratur, ss. 291-304.
- Cavanagh, Kate, R. Dobash, Emerson, Dobash, Russel P & Lewis, Ruth (2001) 'Remedial Work': men's Strategic Responses to their Violence against Intimate Female Partners. *Sociology*, vol. 35, ss. 695-714.
- Chodorow, Nancy (1989) *Feminism and psycho-analytic theory*. New Haven and London: Yale University Press.
- Colarossi, Lisa (2005) A Respond to Danis & Lockhart: What Guides Social Work Knowledge About Violence Against Women? *Journal of Social Work Education*, vol. 41, ss. 147-157.
- Denzin, Norman K. & Lincoln, Yvonna S. (red.) (2013) *The Landscape of Qualitative Research*. London: Sage Publications.
- Dick, Gary (2004) Men's Relationships with Their Fathers: Comparing Men Who Batter Women with Non-Violent Men. *Journal of Emotional Abuse*, vol. 4, ss. 61-84.
- Dobash, Emerson, Dobash, Russel P, Cavanagh, Kate & Lewis, Ruth (1998) Separate and Intersecting Realities: A Comparison of Men's and Women's Accounts of Violence Against Women. *Violence Against Women*, vol. 4, ss. 382-414.
- Dobash, Emerson, Dobash, Russel P, Cavanagh, Kate & Lewis, Ruth (1999) *Changing Violent Men*. Thousand Oaks, London: Sage publications.
- Eduards, Maud (2002) *Förbjuden handling: om kvinnors organisering och feministisk teori*. Malmö: Liber ekonomi.
- Enander, Viveka, Holmberg, Carin & Lindgren, Anne-Li (2013) *Att följa med samtiden: Kvinnojourerörelsen i förändring*. Stockholm: Atlas.
- Eriksson, Maria (2003) *I skuggan av pappa. Familjerätten och hanteringen av fäderns våld*. Sten- hag: Gondolin.
- Fergusson, David, Horwood, John & M. Ridder, Elisabeth (2005) Partner Violence and Mental Health Outcomes in a New Zealand Birth Cohort. *Journal of Marriage and Family*, vol. 67, ss. 1103-1119.
- Goldner, Virginia, Penn, Peggy, Scheinberg, Marcia & Walker, Gillian (1995) Kärlek och våld: Paradoxala könsföreskrifter i 'explosiva bindningar'. *Fokus*, nr 2, tema Kärlek och våld.
- Gottzén, Lucas (2012) Att (inte) bli en kvinno- misshandlare. I Gottzén, L. & Jonsson, R. (red.) *Andra män. Maskulinitet, normskapande och jämställdhet*. Malmö: Gleerups, ss. 149-166.
- Gottzén, Lucas (2013) Skam, maskulinitet och respons på mäns våld mot kvinnor. *Socialvetenskaplig tidskrift*, vol. 20, ss. 75-92.
- Graham-Kevan, Nicola & Archer, John (2003) Intimate Terrorism and Common Couple Violence: A Test of Johnson's Predictions in Four British Samples. *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 18, ss. 1247-1270.
- Haraway, Donna (1992) *Primate visions: gender race and nature in the world of modern science*. London: Verso.
- Harding, Sandra (1991) *Whose Science? Whose Knowledge? Thinking from Women's lives*. Ithaca; New York: Cornell University Press.
- Hearn, Jeff (1998a) *The violence of men: how men talk about and how agencies respond to men's violence to women*. London: Sage publications.
- Hearn, Jeff (1998b) Men will be men. The ambiguity of men's support for men who have been violent to known women. I Popay, J., Hearn J. & Eduards J. (red.) *Men, gender divisions and welfare*. New York: Routledge, ss. 147-180.
- Hesse-Biber, Sharlene Nagy & Leavy, Patricia (2011) *The practice of qualitative research*. London: Sage publications.
- Holmberg, Carin & Bender, Christine (1998) *Våld mot kvinnor – män i kris. En kartläggning av verksamheten på sju kvinnojourer och tre mansjourer 1997*. Socialstyrelsen.
- Holmberg, Carin, Stjernqvist, Ulrica, & Sörensen, Eva (2005) *Väldsamt lika och olika: om våld*

- i *samkönade parrelationer*. Stockholm: Stockholms universitet, Centrum för genusstudier.
- Hydén, Margareta (1995a) *Kvinnomisshandel inom äktenskapet. Mellan det omöjliga och det möjliga*. Liber utbildning.
- Hydén, Margareta (1995b) Mot en förståelse av kvinnomisshandel som en social process. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, vol. 16, ss. 67-74.
- Hydén, Margareta (2002) Har sociala problem ett kön? I Meeuwisse, A. & Swärd, H. (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Isdal, Per (2008) *Meningen med våld*. Stockholm: Gothia förlag.
- Johnson, Michael P. (1995) Patriarchal Terrorism and Common Couple Violence: Two Forms of Violence against Women. *Journal of Marriage and Family*, vol. 57, ss. 283-294.
- Johnson Michael P. (2006) Conflict and Control. Gender Symmetric and Asymmetry in Domestic Violence. *Violence against Women*, vol. 12, ss. 1003-1018.
- Kalman, Hildur (2006) Kunskap och samhälle. I Blom, B. Morén, S. & Nygren, L. (red.) *Kunskap i socialt arbete. Om villkor, processer och användning*. Stockholm: Natur & Kultur, ss. 64-78.
- Lundgren, Eva, Heimer, Gun, Westerstrand, Jenny & Kalliokoski, Anne-Marie (2001) *Slagen dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige – en omfångsundersökning*. Stockholm: Brottsförmyndigheten. Fritzes Offentliga Publikationer.
- Lundgren, Eva (2004) *Väldets normaliseringsprocess*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige.
- Mattsson, Tina (2005) *I viljan att göra det normala – en kritisk studie av genusperspektivet i missbrukarvården*. Malmö: Égalité.
- Meyer, Shannon-Lee, Vivian, Dina & O'Leary, Daniel K. (1998) Men's Sexual Aggression in Marriage. Couples' Reports. *Violence Against Women*, vol. 4, ss. 414-435.
- Mulinari, Diana (1999) Vi tar väl kvalitativ metod – det är så lätt. I Sjöberg, K. (red.) *Mer än kalla fakta. Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Nilsson, Gabriella (2009) *Könsmakt eller häxjakt? Antagonistiska föreställningar om mäns våld mot kvinnor*. Lund: Lunds universitet, Institutionen för kulturvetenskaper.
- Nylén, Lars (2008) Rättsväsendets – polisens och åklagarens roll. I Heimer, G. & Sandberg, D. (red.) *Väldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar*. Lunds. Studentlitteratur, ss. 195-236.
- Petersson, Gunilla (2006) Närvarande mödrar och tillräckligt frånvarande fäder. Om socialtjänstens bedömningar av föräldrars omsorg. *Socialvetenskaplig tidskrift*, vol. 13, ss. 51-65.
- Pope, Hilde & Stefansen, Kari (2006) Kjønn og vold. I Lorentzen, J. & Mühleisen; W. (red.) *Kjønnsforskning: en grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget, ss. 207-217.
- Pringle, Keith (2006) En fallstudie av bruket och missbruket av intersektionalitet. I Sandell, K. & Mulinari, D. (red.) *Feministiska interventioner. Berättelser om och från en annan värld*. Stockholm: Atlas Akademi, ss. 21-53.
- Prop (1997/98:55) *Kvinnofrid*. Regeringens proposition. 1997/98:55 Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS).
- Wallach, Helene S. & Sela, Tispi (2008) The importance of Male 'batterers' Attributions in Understanding and Preventing Domestic Violence. *Journal of Family Violence*, vol. 23, ss. 655-660.
- Wendt Höijer, Maria (2002) *Rädslans politik. Våld och sexualitet i den svenska demokratin*. Malmö: Liber.
- SCB (2012) *På tal om kvinnor och män. En lathund om jämställdhet*. Örebro: Statistiska centralbyrån.
- SOU 2004:121 *Slag i luften – En utredning om myndigheter, mansvåld och makt* Stockholm; Elanders Gotab AB.
- Steen, Anne-Lie (2003) *Mäns våld mot kvinnor – ett diskursivt slagfält. Reflektioner kring kunskapsläget*. Research Report No 13, Department of Sociology, Göteborg University.
- Yin, Robert K. (2007) *Fallstudier: design och genomförande*. Malmö: Liber.

Summary

Resistance and neutralization Gender, power and professionalism in working with intimate partner violence

This article analyses how different understandings of intimate partner violence were used by social workers in a gender-integrated unit specializing in intimate partner violence. It is based on qualitative material from participation observations and eight individual and four group interviews with social workers. The empirical findings showed that the gender-integrated environment created tensions among the social workers in understanding women's and men's experience of violence. All of the social workers had doubts about using feminist structural perspectives on violence, but while the female social workers sometimes used them combined with other understandings, the male social workers rather preferred to use only more family-oriented perspectives. Their different approaches made it hard for them to agree on how to work. As a result they tended to neutralize men's use of violence, while

women as objects of it were made invisible.

The conclusion is that gender-integrated services might be a good way to meet the needs of clients affected by intimate partner violence, but they also create tensions which are hard to handle. The author argues that this is to be interpreted as a result of gendered processes. The social workers were limited by a general difficulty in making men's violence against women visible. It is a challenge to pay attention to men's violence because it links the gender system to intimate and private areas. The social workers were also limited as they found it biased to visualize women's experience of men's violence while neutralizing men's violence. Aiming to be objective and professional, the social workers therefore hesitated to use feminist perspectives on violence in favour of perspectives where violence was not highlighted.